

ЗӨВШӨӨРСӨН:
ЭМНЭЛГИЙН МЭРГЭЖИЛТНИЙ
ХӨГЖЛИЙН ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА
Ц.ЭРДЭМБИЛЭГ

Ц. Эрдэмбилэг

БАТЛАВ:
ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ЯАМНЫ ЭХ БАРИХ,
ЭМЭГТЭЙЧҮҮД СУДЛАЛЫН МЭРГЭЖЛИЙН
САЛБАР ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА

Д.МӨНХЦЭЦЭГ

ХҮНИЙ ИХ ЭМЧИЙН
“ЭХ БАРИХ, ЭМЭГТЭЙЧҮҮД СУДЛАЛ”
ҮНДСЭН МЭРГЭШЛИЙН СУРГАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР

ИНДЕКС: S(r)091221

ХУГАЦАА: 2 ЖИЛ

УЛААНБААТАР ХОТ

2022 он

БОЛОВРУУЛСАН АЖЛЫН ХЭСЭГ:

Д.Мөнхцэцэг	Эрүүл мэндийн яамны дэргэдэх Эх барих, эмэгтэйчүүд судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн дарга, Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Эх барих, эмэгтэйчүүд судлалын тэнхимийн эрхлэгч, Анагаах ухааны доктор, дэд профессор
Д.Янжинсүрэн	Монголын эх барих эмэгтэйчүүдийн эмч нарын холбооны удирдах зөвлөлийн гишүүн, Анагаах ухааны доктор, дэд профессор
Ч.Үржиндэлгэр	Монголын эх барих эмэгтэйчүүдийн эмч нарын холбооны гүйцэтгэх захирал, Анагаах ухааны доктор, клиникийн профессор,
Г.Баттулга	Эрүүл мэндийн яамны Эх барих, эмэгтэйчүүд судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Эх хүүхдийн эрүүл мэндийн төвийн эмэгтэйчүүдийн тасгийн эрхлэгч эрхлэгч, Анагаах ухааны доктор, клиникийн профессор

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ТӨЛӨӨЛӨЛ

Ш.Алтантуяа	Эрүүл мэндийн яамны дэргэдэх Эх барих, эмэгтэйчүүд судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Эх хүүхдийн эрүүл мэндийн төвийн захирал, Анагаах ухааны доктор
Т. Амартүвшин	Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургууль. Монгол Японы эмнэлэг Эмэгтэйчүүдийн тасгийн эрхлэгч, Эх барих эмэгтэйчүүдийн тэнхимийн ахлах багш, Анагаах ухааны доктор
Б.Болорчимэг	Эрүүл мэндийн яамны дэргэдэх Эх барих, эмэгтэйчүүд судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургууль. Монгол Японы эмнэлгийн Эмэгтэйчүүдийн тасгийн эмч, Эх барих эмэгтэйчүүдийн тэнхимийн ахлах багш, Анагаах ухааны доктор
Ж.Энхцэцэг	Эрүүл мэндийн яамны дэргэдэх Эх барих, эмэгтэйчүүд судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Өргөө амаржих газар төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлгийн захирал, Анагаах ухааны доктор, профессор
Ц.Батболд	Эрүүл мэндийн яамны дэргэдэх Эх барих, эмэгтэйчүүд судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Амгалан амаржих газар, төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлгийн захирал, Анагаах ухааны доктор, клиникийн профессор
Ж.Оюунцэцэг	Эх нярай эмэгтэйчүүдийн үндэсний төв II- ийн эмнэлзүй хариуцсан дэд захирал
Б.Мөнхсайхан	Хүрээ амаржих газар төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлгийн захирал, Анагаах ухааны магистр
Д.Цэцэгээ	Эрүүл мэндийн яамны дэргэдэх Эх барих, эмэгтэйчүүд судлалын мэргэжлийн салбар зөвлөлийн гишүүн, Хүрээ амаржих газар, төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлгийн эмнэлзүй эрхэлсэн захирал, Анагаах ухааны магистр, клиникийн профессор

Г.Гэрэлмаа	Эх хүүхдийн эрүүл мэндийн төвийн сургалт сурталчилгааны албаны дарга
Р.Уранчимэг	Өргөө амаржих газар төрөлжсөн мрэгэшлийн эмнэлгийн сургалт эрдэм шинжилгээ хамтын ажиллагааны албаны дарга, Анагаах ухааны доктор
Б.Мөнхшүр	Өргөө амаржих газар төрөлжсөн мрэгэшлийн эмнэлгийн сургалт эрдэм шинжилгээ хамтын ажиллагааны албаны гадаад дотоод сургалт хариуцсан мэргэжилтэн
Г.Сусарбурам	Амгалан амаржих газар төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлгийн сургалтын менежер

ХЯНАСАН:

П.Эрхэмбаяр	Эрүүл мэндийн яамны Төрийн захиргааны удирдлагын газрын дарга, Нийгмийн эрүүл мэндийн магистр
Д.Дондогмаа	Эрүүл мэндийн хөгжлийн төвийн Хүний нөөцийн хөгжлийн албаны ахлах мэргэжилтэн, Анагаах ухааны магистр

Эмнэлгийн мэргэжилтний хөгжлийн зөвлөлийн
2022 оны 09 дүгээр сарын 23-ны өдрийн
23 дугаар тогтоолоор зөвшөөрөв.

ХҮНИЙ ИХ ЭМЧИЙН “ЭХ БАРИХ, ЭМЭГТЭЙЧҮҮД СУДЛАЛ” ҮНДСЭН МЭРГЭШЛИЙН СУРГАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР

НЭГ. ҮНДЭСЛЭЛ

Эх барих эмэгтэйчүүдийн тусламж үйлчилгээ нь эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний нэг чухал хэсэг ба энэ чиглэлийн мэргэжилтэнг бэлтгэх зайлшгүй хэрэгцээтэй байсаар байна. Улс орон бүрийн хүн амын соёл ёс заншил, хүн амын тоо, газар нутаг, цаг агаарын нөхцөл байдал зэрэг олох хүчин зүйлсээс хамаарч эмнэлгийн тусламжийн зохион байгуулалт өөр өөр байж болох ба манай улс нь хүн ам цөөтэй, хүн амын сийрэг оршдог байдал, хөдөлмөрийн нөхцөл, эмнэлэг үйлчилгээний алсдагдсан байдаг зэрэг онцлогтой уялдуулсан тусламж үйлчилгээг зохион байгуулах шаардлага гардаг. Манай орны нийт хүн амын 50,7 хувь нь эмэгтэйчүүд эзэлж байгаагаас 51,6 хувь нь 15-49 насны эмэгтэйчүүд эзэлж байгаа ба 1000 хүн амд ногдох төрөлт 25 байна. Сүүлийн жилүүдэд эхийн эндэгдэл буурч байгаа хэдий ч тогтвортой бус, сэргийлэх боломжтой эндэгдэл давамгайлсаар байна. Эхийн ноцтой хүндрэл, эхийн өвчлөл эндэгдэл, перинатал эндэгдлийг бууруулахад мэдлэг, ур чадвартай хүний нөөцийн хүрэлцээ чухал. Сүүлийн жилүүдэд эх барих эмэгтэйчүүдийн үндсэн мэргэшлийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэхэд өндөр мэдлэг ур чадвартай, мэргэжилтний хүний нөөцийн дутагдал нь тулгамдсан асуудлын нэг болж байна. Түүнчлэн олон эмнэлгүүдэд эх барих эмэгтэйчүүдийн үндсэн мэргэшлийн эмч бэлтгэж байгаа энэ цагт нэгдсэн нэг хөтөлбөртэй байх нь юунаас чухал байна. Эх барих, эмэгтэйчүүдийн үндсэн мэргэшлийн цогц чадамж бүхий эмчийг бэлтгэх шаардлагатай. ЭМС-дын 2016 оны А/184 дүгээр тушаалаар “Эх барих, эмэгтэйчүүд судлал” үндсэн мэргэшлийн сургалтын чиглэл, индексийг баталсан ба Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны А/337 дугаар тушаалаар “Эх барих, эмэгтэйчүүд судлал” үндсэн мэргэшлийн сургалтыг 2 жилийн хугацаатай байхаар заасан тул энэхүү сургалтын хөтөлбөрийг боловсруулав.

ХОЁР. ЭРХЭМ ЗОРИЛГО

Эх барих, эмэгтэйчүүдийн зонхилон тохиолдох эмгэгийг судлах, оношлох, эмчлэх, урьдчилан сэргийлэх болон нөхөн үржихүйн тусламжийн чиглэлээр олон улсын нийтлэг жишиг, хандлагад нийцсэн, цогц чадамж бүхий мэргэжилтэнг бэлтгэхэд оршино.

ГУРАВ: АЛСЫН ХАРАА

Эх барих, эмэгтэйчүүд судлалын үндсэн мэргэшлийн сургалтын хөтөлбөрөөр бэлтгэгдсэн эмч нь эх барих, эмэгтэйчүүдийн өвчин эмгэгээс урьдчилан сэргийлэх, өвчнийг оношлох, эмчлэх, хүндрэлийн үед тусламж үзүүлэхэд шаардагдах мэдлэг, ур чадварыг эзэмшсэн, үүрэг хариуцлагаа бүрэн ухамсарласан, үйлчлүүлэгчид энэрэх сэтгэлээр хандаж, эмчийн ёс зүйг чандлан баримталдаг, багаар ажиллах чадвартай мэргэжлийн эмч бэлтгэгдэнэ.

Эмнэлгийн мэргэжилтний хөгжлийн зөвлөлийн
2022 оны 09 дүгээр сарын 23-ны өдрийн
23 дугаар тогтоолоор зөвшөөрөв.

ХҮНИЙ ИХ ЭМЧИЙН “ЭХ БАРИХ, ЭМЭГТЭЙЧҮҮД СУДЛАЛ” ҮНДСЭН МЭРГЭШЛИЙН СУРГАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР

НЭГ. ҮНДЭСЛЭЛ

Эх барих эмэгтэйчүүдийн тусламж үйлчилгээ нь эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний нэг чухал хэсэг ба энэ чиглэлийн мэргэжилтэнг бэлтгэх зайлшгүй хэрэгцээтэй байсаар байна. Улс орон бүрийн хүн амын соёл ёс заншил, хүн амын тоо, газар нутаг, цаг агаарын нөхцөл байдал зэрэг олох хүчин зүйлсээс хамаарч эмнэлгийн тусламжийн зохион байгуулалт өөр өөр байж болох ба манай улс нь хүн ам цөөтэй, хүн амын сийрэг оршдог байдал, хөдөлмөрийн нөхцөл, эмнэлэг үйлчилгээний алсдагдсан байдаг зэрэг онцлогтой уялдуулсан тусламж үйлчилгээг зохион байгуулах шаардлага гардаг.

Манай орны нийт хүн амын 50,7 хувь нь эмэгтэйчүүд эзэлж байгаагаас 51,6 хувь нь 15-49 насны эмэгтэйчүүд эзэлж байгаа ба 1000 хүн амд ногдох төрөлт 25 байна. Сүүлийн жилүүдэд эхийн эндэгдэл буурч байгаа хэдий ч тогтвортой бус, сэргийлэх боломжтой эндэгдэл давамгайлсаар байна. Эхийн ноцтой хүндрэл, эхийн өвчлөл эндэгдэл, перинатал эндэгдлийг бууруулахад мэдлэг, ур чадвартай хүний нөөцийн хүрэлцээ чухал. Сүүлийн жилүүдэд эх барих эмэгтэйчүүдийн үндсэн мэргэшлийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэхэд өндөр мэдлэг ур чадвартай, мэргэжилтний хүний нөөцийн дутагдал нь тулгамдсан асуудлын нэг болж байна. Түүнчлэн олон эмнэлгүүдэд эх барих эмэгтэйчүүдийн үндсэн мэргэшлийн эмч бэлтгэж байгаа энэ цагт нэгдсэн нэг хөтөлбөртэй байх нь юунаас чухал байна.

ХОЁР. ЭРХЭМ ЗОРИЛГО

Эх барих, эмэгтэйчүүдийн зонхилон тохиолдох эмгэгийг судлах, оношлох, эмчлэх, урьдчилан сэргийлэх болон нөхөн үржихүйн тусламжийн чиглэлээр олон улсын нийтлэг жишиг, хандлагад нийцсэн, цогц чадамж бүхий мэргэжилтэнг бэлтгэхэд оршино.

ГУРАВ: АЛСЫН ХАРАА

Эх барих, эмэгтэйчүүд судлалын үндсэн мэргэшлийн сургалтын хөтөлбөрөөр бэлтгэгдсэн эмч нь эх барих, эмэгтэйчүүдийн өвчин эмгэгээс урьдчилан сэргийлэх, өвчнийг оношлох, эмчлэх, хүндрэлийн үед тусламж үзүүлэхэд шаардагдах мэдлэг, ур чадварыг эзэмшсэн, үүрэг хариуцлагаа бүрэн ухамсарласан, үйлчлүүлэгчид энэрэх сэтгэлээр хандаж, эмчийн ёс зүйг чандлан баримталдаг, багаар ажиллах чадвартай мэргэжлийн эмч бэлтгэгдэнэ.

ДӨРӨВ: СУРГАЛТЫН ЗОРИЛТ

Эх барих, эмэгтэйчүүдийн эмчийн үндсэн мэргэшил эзэмших сургалтыг дүүргэснээр

эхчүүд эмэгтэйчүүдэд хувь хүний хэрэгцээнд нь тохируулан аюулгүй, чанартай эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг үзүүлэх мэдлэг, хандлага бүхий өндөр ур чадвартай эх барих, эмэгтэйчүүдийн эмч байна:

Үүний тулд дараах чадамжуудыг эзэшсэн байна:

1. Эх барих, эмэгтэйчүүдийн мэргэшлийн эмч байх
2. Суралцагч
3. Харилцагч
4. Хамтрагч
5. Хүн амын эрүүл мэндийн зөвлөгч
6. Зохион байгуулагч, манлайлагч

Эх барих, эмэгтэйчүүдийн эмч болохын тулд дараах чадамжыг эзэмшиж, бие даан гүйцэтгэдэг болно. Үүнд:

1. Эх барих эмэгтэйчүүдийн мэргэшлийн байх (Professionalism)

- Хөтөлбөрийн дагуу суралцаж эх барих, эмэгтэйчүүдийн өвчнийг оношлох эмчлэх, хүндрэлийн үед авах арга хэмжээний талаар нотолгоонд суурилсан орчин үеийн мэдлэг эзэмших.
- Эх барих болон эмэгтэйчүүдэд хийгдэх оношилгоо эмчилгээний мэс ажилбар болон мэс заслын аргуудыг эзэмших
- Эхчүүд, эмэгтэйчүүдэд хүртээмжтэй, чанартай тусламж үйлчилгээ үзүүлэх хандлага эзэмших
- Үйлчлүүлэгчийн сэтгэл зүй, нийгмийн нөхцөл байдлыг үнэлж оношилгоо, эмчилгээ, хяналтын төлөвлөгөө гаргаж хэрэгжүүлэх аргад суралцах
- Бааз эмнэлгийн амбулатори, стационарын тасгуудад сургалтыг удирдах багш, тасгийн эмчийн удирдлаганд дадлага хийж үйлчлүүлэгчтэй харилцах, асуудлыг хамтран шийдэх байдлаар ур чадвар эзэмших
- Эх барихын мэдээгүйжүүлгийн онцлог, яаралтай тусламжийн зохион байгуулалттай танилцаж, амь дүйсэн үеийн тусламжийг зохион байгуулах, багаар ажиллах мэдлэг, чадварыг эзэмших
- Өсвөр үеийнхний НҮЭМ-ийн тулгамдсан асуудлаар тэдэнд тусламж үзүүлэх чадвар эзэмших
- Эх барих, эмэгтэйчүүдийн эмгэгүүдийг оношлоход шаардлагатай эмнэл зүйн, дааврын, дурангийн, хэт авиан, рентген оношлогооны, молекул биологийн, эд эсийн зэрэг орчин үеийн аргыг ашиглах мэдлэг, чадварыг төлөвшүүлэх
- Нярайн нэн шаардлагатай тусламж үзүүлж, анхны тусламж үзүүлэх, нярайн эрүүл мэндийн талаар эх ба ар гэрийнхэнд ойлгуулах мэдлэг, чадвар эзэмшүүлэх
- Эмнэл зүйн ховор тохиолдол, эх барихын ноцтой хүндрэлийн тохиолдлуудаар семинарын хичээл явуулж, багаар ажиллах, бэрхшээлтэй тохиолдолд асуудал дэвшүүлэн шийдвэрлэх чадвар эзэмших.

- Эмэгтэйчүүдийн дотоод шүүрлийн түгээмэл тохиолдох эмгэгүүд, үргүйдлийг оношлох, урьдчилан сэргийлэх эмчлэх мэдлэг чадвар эзэмших
- Эмэгтэйчүүдийн мэс засалд өвчтөнг бэлтгэх, мэс засал хийх арга техник эзэмших, мэс заслын дараах хүндрэлээс сэргийлэх, гарсан хүндрэлийг эрт оношлож, эмчлэх мэдлэг чадварыг эзэмших.
- Эмэгтэйчүүдийн хорт хавдрыг эрт илрүүлэх, эмчилгээний тактик боловсруулах, дараагийн шатлал руу шилжүүлэх чадварыг эзэмших.
- Амьдралд нийцэх болон үл нийцэх ургийн гажгийг эрт илрүүлж хүндрэлээс сэргийлж, жирэмслэлт төрөлтийн асуудлыг шийдэж сурна.
- Үйлчлүүлэгчийн хувийн нууцыг хадгалах;
- Эрүүл мэндийн байгууллагын бүртгэл болон тайлангийн маягыг зохих журмын дагуу цаг хугацаанд нь хөтлөхөд сургах;

2. Суралцагч (Learner)

- Өөрийн мэдлэг, ур чадвараа дээшлүүлэхийн тулд үндсэн мэргэжил эзэмшүүлэх хөтөлбөрийн сургалтанд бүрэн хамрагдах;
- Эх барих эмэгтэйчүүд болон бусад анагаах ухааны шинэ дэвшилтэт технологитой танилцан, бие даан тасралтгүйгээр суралцах, мэдээллийн эх үүсвэрийг судлах, дүн шинжилгээ хийх;
- Нотолгоонд суурилсан тусламж үзүүлэх аргад суралцах;
- Хамтран суралцагч эмч, бусад эмнэлгийн мэргэжилтэнд заах замаар өөрийн мэдлэг, ур чадвараа сайжруулах;
- Суралцагч нь нийгмийн идэвхитэй, сайн харилцаатай байх;
- Бусдыг хүндэлдэг, бусдын үзэл бодлыг хүндэлдэг байх;
- Гадаад хэл, компьютерийн мэдлэгэ байнга дээшлүүлэх;
- Эрдэм судлалын ажил хийх;
- Update платформыг бүрэн ашиглаж сурах;

3. Харилцагч (Communicator)

- Харилцааны ур чадвар эзэмших (эмч эмнэлгийн мэргэжилтэнтэй харилцах, үйлчлүүлэгчтэй харилцах, суралцагч нартайгаа харилцах)
- Үйлчлүүлэгч болон түүний гэр бүлийн гишүүн, асран хамгаалагч, төрөл, садны хүмүүстэй зүй зохистой үг хэллэг ашиглан зөв боловсон харьцах;
- Таагүй мэдээлэлийг зөв тайлбарлаж ойлгуулах
- Шинжлэх ухааны мэдээлэл, шинэ туршлагыг тодорхой танилцуулж, ойлгомжтой илтгэж ярьж сурах
- Үйлчлүүлэгчид шаардлагатай мэдээлэл өгөхдөө ойлгоход хялбар үг хэллэг ашиглан тайлбарлах;
- Шаардлагатай тохиолдолд үйлчлүүлэгчийн оношилгоо, эмчилгээний талаар бусад эмнэлгийн мэргэжилтэнтэй зөвлөлдөх;

4. Хамтрагч (Collaborator)

- Эх барих, эмэгтэйчүүдийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээтэй холбоотой асуудлаар мэргэшлийн эмч нартай мэдээлэл солилцож, хамтран ажиллах;

- Эмнэлгийн бусад тасгийн эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэнтэй мэргэжлийн мэдлэг, мэдээллээ хуваалцаж хамтран ажиллах;
- Хамтран суралцагч эмч, бусад эмнэлгийн мэргэжилтэнд өөрийн сурсан, мэдсэн зүйлээ хуваалцах
- Эмнэлгээс зохион байгуулж буй өвчтөнд үзүүлэх тусламж үйлчилгээ болон эрүүл мэндийн боловсролын сургалттай холбоотой бүхий л хөтөлбөр үйл ажиллагаанд оролцох

5. Зөвлөгч (Advocator)

- Эх барих, эмэгтэйчүүдийн өвчин, эмгэгээс урьдчилан сэргийлэх, тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх, сургалт сурталчилгаа явуулах; зөвөлгөө өгөх
- Хүн амын эрүүл мэндийн хэрэгцээнд тохирсон арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх;
- Үйлчлүүлэгчдэд зөвлөгөө өгөх мэдлэг, чадвар, хандлага эзэмшүүлнэ.
- Эмэгтэйчүүдэд сэтгэлзүйн дэмжлэг үзүүлж, зөвөлгөө өгөх

6. Зохион байгуулагч, манлайлагч (Organizer, Leader)

- Эх барих, эмэгтэйчүүдийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээтэй холбоотой асуудлаар мэргэшлийн эмч нартай мэдээлэл солилцож, хамтран ажиллах;
- Эмнэлгийн бусад тасгийн эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэнтэй мэргэжлийн мэдлэг, мэдээллээ хуваалцаж хамтран ажиллах;

ТАВ. СУРГАЛТЫН АРГА ЗҮЙ

6.1 Сургалтын чиглэл, хугацаа, байршил

- “Эх барих, эмэгтэйчүүд судлал” чиглэлээр 14 тойролтоор суралцана
- Эмнэлгийн мэргэжилтний ёс зүй, харилцаа, хандлага, Халдварын сэргийлэлт, хяналт, Амилуулах суурь тусламж, Эрүүл мэндийн салбарт мөрдөгдөж буй хууль, журам, зөрчлийн тухай хууль, хувь хүний нууцтай холбоотой хууль, Эмнэлгийн эрх зүйн чиглэлээр сургалтанд заавал хамрагдана.
- Сургалтын нийт хугацаа 2 жил.
- Энэхүү сургалтыг зохион байгуулах Эх хүүхдийн эрүүл мэндийн үндэсний төв, Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн Монгол Японы эмнэлэг, Өргөө, Амгалан, Хүрээ амаржих газар төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг, Эх, нярай, эмэгтэйчүүдийн үндэсний төв-2 эмнэлэг нь үндсэн байгууллага байх ба Эх хүүхдийн эрүүл мэндийн төвийн, Хавдар судлалын үндэсний төв, Нийслэлийн дүүргүүдийн эрүүл мэндийн төвүүдтэй сүлжээ эмнэлэг үүсгэн хамтран ажиллана.
- Эмнэлзүйн сургалтыг төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлгийн хүлээн авах яаралтай тусламжийн тасаг, эрэсдэлтэй жирэмсэн судлалын тасаг, дутуу тээлт судлалын тасаг, төрөх өрөө, эрчимт эмчилгээ мэдээгүйжүүлгийн тасаг, үйл онош зүйн тасаг, эмийн бус эмчилгээний тасаг, хэвийн болон эмгэг нярайн тасаг, эмэгтэйчүүдийн мэс засал, дотоол шүүрэл, үрэвслийн тасгуудад хүйг гүйцэтгэнэ.

6.2 Зайлшгүй танин мэдэж, суралцах шаардлагатай өвчин, гардан үйлдэл:

Сургалтын төгсгөлд суралцагч эмч удирдагч багшийн удирдлага дор эх барих, эмэгтэйчүүдийн өвчнийг дор дурьдсан шинж тэмдгийг үндэслэн оношлох, эмчлэх, гардан тусламж үзүүлэхэд суралцана.

6.2.1 Шинж тэмдэг

1. Амьсгаадах (тахипное)
2. Амьсгал давчдах (Shortness of breath)
3. Ам цангах (Thirsty)
4. Айх түгших (Fear and anxiety)
5. Арьс загатнах (Itchy skin)
6. Арьс нөсөөжих (Skin pigmentation)
7. Арьс язрах (Skin rooting)
8. Арьс цайж цонхийх (Skin whitening)
9. Аюулхай орчим болон баруун хавирганы нумаар өвдөх (Pain in the right ribcage and around the auricle)
10. Батгаших (Acne)
11. Биений юмны мөчлөг алдагдах (Irregular menstruation)
12. Биений юм өвдөлттэй ирэх (Dysmenorrhea)
13. Биений юм ирэхгүй болох (Amenorrhea)
14. Бөөлжих (Vomiting)
15. Бэлгийн хавьтлын үед өвдөх (Pain during intercourse)
16. Бэлгийн үйл ажиллагаа алдагдах (Loss of sexual function)
17. Бэлэг эрхтэн орчим загатнах (Itching around the genitals)
18. Бэлэг эрхтэн орчим өвдөх (Pain around the genitals)
19. Бэлгийн сулрал (impotence)
20. Булчингийн чангарал (muscle stiffness)
21. Булчин сулрах (Muscle weakness)
22. Гэдэс дүүрэх (Bloating)
23. Гүйлгэх (diarrhea)
24. Дагжиж чичрэх (Trembling)
25. Дотор муухай оргих (Nausea)
26. Зүрх дэлсэх (Heart palpitations)
27. Зан авир гэнэт өөрчлөгдөх (Acute change in behavior)
28. Жин хэт нэмэгдэх (Excessive weight gain)
29. Лимфийн булчирхайн томролт (Lymph node swelling)
30. Мартамхай болох (To become forgetful)
31. Мөчлөгийн хооронд цус алдах (Bleeding between periods)
32. Нойргүйдэх (Insomnia)
33. Нүдний хараа өөрчлөгдөх (Changes in eyesight)
34. Нүдэнд оч гялбах (Light flashes (photopsia)
35. Нүүр халуу оргих (Face flushes)
36. Нүүрээр хавагнах (Swelling of the face)
37. Нярайн арьс цайх эсвэл хөхрөх (Baby's skin is pale or blue)
38. Нярайн амьсгал цөөрөх (Shortness of breath in infants)
39. Нярайн зүрхний цохилт цөөрөх (bradycardia of the newborn)
40. Нярай улбагар байх ()
41. Нярай халуурах (Infant fever)
42. Нярайн хүй орчим арьс улайх (Redness of the skin around navel)
43. Хүйнээс цус эсвэл идээ гарах. (Discharge of blood or pus from the navel)
44. Нярайн бэлэг эрхтнээс цус гарах (Bleeding from the newborn's genitals)

45. Нярайн хөх хавдах, ялгадас гарах, зангирах (Swelling, discharge, and engorgement of the infant's nipples)
46. Ой тогтоолт муудах (Memory loss)
47. Ойр ойрхон шээх (frequent urination)
48. Өтгөн хатах (Constipation)
49. Өтгөний өнгө өөрчлөгдөх (Stool color change)
50. Өтгөнөө барьж чадахгүй болох (Fecal incontinence)
51. Сэтгэл тавгүй болох (Depression)
52. Татах (Epilepsy)
53. Таргалах (Obesity)
54. Толгой өвдөх (Headache)
55. Толгой эргэх (Dizziness)
56. Тунгалгийн булчирхай томрох (Enlargement of lymph nodes)
57. Турах (Lose weight)
58. Тууралт (Rash)
59. Умайгаар базалж өвдөх (Uterine cramps)
60. Умдаг ясаар өвдөх (Pubic pain)
61. Ургийн шингэн гарах (Fetal fluid exit)
62. Ургийн хөдөлгөөн багасах ихсэх, хөдөлгөөнгүй болох (Fetal motility increases and decreases)
63. Ууц нуруугаар өвдөх (Lower back pain)
64. Ухаан санаа самуурах (Confusion)
65. Унтаарах
66. Үнэр амт өөрчлөгдөх (Change in smell and taste)
67. Үс халзрах (Hair loss)
68. Эмгэг үсжилт (Hirsutism)
69. Үүдэчийн булчирхай томрох (Bartolinitis)
70. Үтрээнээс эмгэг ялгарал гарах (Pathological discharge from the vagina)
71. Үтрээний ялгарал эвгүй үнэртэй болох (Vaginal secretions have an unpleasant odor)
72. Үтрээнээс ус шиг шингэн гарах (Discharge from the vagina like water)
73. Үтрээнээс цус гарах (Vaginal Bleeding)
74. Үтрээ хуурайших (Vaginal dryness)
75. Ухаан алдалт, баларталт (Altered level of consciousness)
76. Хавагнах (Oedema)
77. Халуурах (Fever)
78. Хамар битүүрэх, нусгайрах (Nasal obstruction/nasal discharge)
79. Хамраас цус гоожих (Nose bleed)
80. Ханиалгалт, цэр гаралт (Cough, Excretions sputum)
81. Халзрах (Baldness)
82. Хоолонд дургүй болох (Loss of appetite)
83. Хоолны дуршил алдагдах (Change in Food Cravings)
84. Хөлрөх (Sweating)
85. Хөхрөх (Bruising)
86. Хөх чинэрч өвдөх (Breast pain)
87. Хөхнөөс сүү шиг зүйл ялгарах (Milk-like discharge from the breast)

88. Хөхний толгойн нөсөөжилт нэмэгдэх (Increase in nipple pigmentation)
89. Хүүхэд хөдөлж мэдрэгдэх (Feeling the baby move)
90. Хэвлийн доод хэсгээр, давсаг орчим өвдөх (Pain in the lower abdomen, around the bladder)
91. Хэвлийн баруун зүүн доод хэсгээр өвдөх (Pain in the right and left lower part of the abdomen)
92. Хэвлий томрох (Abdominal enlargement)
93. Хэвийн бус амт мэдрэгдэх (Altered taste sensation/dysgeusia)
94. Хэлүү томрох (Enlargement of clitor)
95. Хярзан орчим өвдөх (Pain around the groin)
96. Цавины өвдөлт (Groin pain)
97. Цээжээр өвдөх (Chest pain)
98. Цээж хорсох (Heartburn)
99. Цустай цэр гарах (Bloody sputum)
100. Цустай шээх (Bloody urine)
101. Шавхарга гарах (Lochia)
102. Шархаар өвдөх (pain the wounds)
103. Шилэн хүзүү хөших (Neck and Shoulder)
104. Шөрмөс татах (Tendon pulling)
105. Шулуун гэдэс орчим хатгуулж өвдөх (Stinging pain around the rectum)
106. Шээсний гарц өөрчлөгдөх (Changes in urine output)
107. Шээсээ барьж чадахгүй болох (Incontinence)
108. Шээхэд өвдөх (Pain when urinating)
109. Цээж гашуу оргих (Heartburn)
110. Цээж давчдах (Chest tightness)
111. Чих шуугих (Tinnitus)
112. Ядрах (Fatigue)

6.2.2. Эх барих, эмэгтэйчүүдийн эмгэг

1. Тойролт тус бүрээр тохиолдож болох өвчин эмгэгийг оношилж эмчлэх мэдлэг ур чадвар эзэмших
2. Хүнд өвчтөнийг таньж эрт илрүүлэх, дараагийн шатлал руу шилжүүлэх тогтолцоог мэдэх,
3. Хүнд болон хүндэрсэн өвчтнийг эрэмбэлэх, илрүүлэх, оношлогоо, эмчилгээг цаг алдалгүй хийх
4. Үйлчүүлэгч, түүний гэр бүл, асран хамгаалагч хамаатан садны хүмүүст өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, өвчнийг эрт илрүүлэх талаар зөвлөгөө өгөх аргад сургах

6.2.2 Гардан үйлдэл

Эх барихын гардан тусламж

1. Амниоскопийн шинжилгээ (Amnioscopy)
2. Вакуум таталтаар төрүүлэх (Vacuum extraction delivery)
3. Дагзаар түрүүлэлтийн төрөлтийг удирдах (Biomechanism vertex presentation)
4. Ихэс гардах (How to perform Manual Removal of the Placenta)

5. Ихэс шалгах(Examination of the Placenta)
6. Кесар мэс засал (Caesar section)
7. Краниотоми (Craniotomy)
8. Кардиотокограм хийж үнэлэх (Cardiotocogram)
9. Мэс заслын гар угаалт (Surgical hand washing)
10. Нярайг Апгарын оноогоор үнэлэх (Evaluation of newborns by Apgar score)
11. Нярайн сэхээн амьдруулах арга хэмжээ (neonatal resuscitation)
12. Нярайн хүй боох (Umbilical cord care)
13. Нярайн салиаг соруулах
14. Өгзөг түрүүлэлтийг төрүүлэх (Deliver a Baby in Breech Presentation)
15. Өгзөг түрүүлэлтийн үед ургийн толгойг төрүүлэх (Mauriceau–Smellie–Veit maneuver)
16. Пудендаль мэдээ алдуулалт (pudendal nerve block)
17. Салиа соруулах (suction of mucus)
18. Төрлөг удирдах (Delivery baby)
19. Төрлөгийн 3-р үеийг идэвхитэй удирдах (Active management 3d stage labour)
20. Толгойн гэдийлттэй тавилтуудын биомеханизм (Biomechanism of fetal head extended presentation)
21. Умайд Бакри баллон тавих (Bakri balloon)
22. Умайд В линч оёдол тавих (B lynch suture uterus)
23. Умайн хөндийг гараар шалгах (Manual examination of the uterine cavity)
24. Умайн хүзүүг багажаар шалгах (examination of the vagina and cervix using two vaginal retractors)
25. Умайн урвалтыг засах (Manual replacement of uterine inversion)
26. Ураг орчмын шингэний бүрхүүлийг хагалах (Amniotomy)
27. Үтрээ, хярзан, умайн хүзүүний урагдлыг оёх (Repairing a vaginal, perineal, cervical tears)
28. Жирэмсэн эмэгтэйд үтрээний үзлэг хийх Үтрээний үзлэг (per vaginal examination)
29. Хярзан сэтлэх, оёх (Episiotomy & perineotomy)
30. Эмэгтэйн аарцгийн үнэлэх (evaluate the female pelvis)
31. Эх барихын хэт авиан оношилгоо
32. Эх барихын гадуур үзлэг
33. Эх барихын гадуур эргүүлэг хийх
34. Эх барихын сонгомол эргүүлэг хийх
35. Эх барихын хавчуур тавих

Эмэгтэйчүүдийн гардан тусламж

1. Арын хүнхрэн хатгалт хийх (puncture posterior fornix)
2. Бугалганд суулгац тавих ба авах (implanon insertion and remove)
3. Гадна ба дотор бэлэг эрхтэний ургацар авах (Electrocautery removes genital warts on the vulva)
4. Гуурсан хоолой авах (Salpingectomy)
5. Гуурсан хоолой нээх (Salpingostomy)
6. Ерөндөг авах ба тавих (insertion and remove IUD into the uterus)
7. Умайн хоргүй хавдрыг шулж авах (Myoamaectomy)

8. Өндгөвчний уйланхай авах (Cystectomy)
9. Өндгөвч авах (Ovariectomy)
10. Умайн хүзүүний орчмын өвдөлт намдаалт (Paracervical Block)
11. Пиометрийн үед умайн хөндийг угаах (Surgical uterine drainage and lavage)
12. Хэвлийн хүрцээр умай авах мэс ажилбарт оролцох (Participate in total abdominal hysterectomy)
13. Умайг гар вакуум соруураар сорох (Manual vacuum aspiration)
14. Умайг умайн хүзүүний дээгүүр дайвартай, дайваргүй авах (subtotal hysterectomy with or without ovary-saliphigoectomy)
15. Умайн дурандалт (hysteroscopy)
16. Умайн хөндийг багажаар цэвэрлэх (abratio cavi uteri)
17. Умайн хөндийгөөс хусам авах (Endometrial biopsy)
18. Умайн хөндийн наалдац салгах (Separation of uterine adhesions)
19. Умайн хүзүүний сувгаас эдийн шинжилгээ авах (endocervical curettage)
20. Умайн хүзүүнээс эдийн шинжилгээ авах (cervical biopsy)
21. Умайн хүзүүнээс эсийн шинжилгээ авах(Pap test)
22. Үтрээнд толь тавих (speculum examination)
23. Үйл ажиллагааны сорил үнэлэх (Evaluating functional tests)
24. Эмэгтэйчүүдийн үтрээний үзлэг (per vaginal examination)
25. Үтрээний үүдэвч булчирхайн буглааг нээх (Marsupialization Bartholin abscess)
26. Үүдэвчний булчирхайг авах (Removal of the Bartholin's gland),
27. Бэлгийн уруулын цусан хурааг нээ, нөжирсөн цусыг гаргах (drainage of Vulvar hematoma)
28. Умайн хүзүүг өөлөх эмчилгээ (Loop electrosurgical excision procedure (LEEP))
29. Умайн хүзүүг тайрах (Cervical conization)
30. Умайн хүзүүг цахилгаанаар түлэх (cervical diatermcoagulation)
31. Хэвлийг дурангаар аарцгийг эмгэгийг оношлох (Laparoscopy)
32. Хярзан нөхөн сэргээх мэс засал; оролцох (Colporhaphia anterior and posterior)

ТОЙРОЛТЫН ХУВААРЬ

№	Тойролтын хуваарь	Хугацаа	Тойролт явагдах тасаг нэгж
1	Пренатал болон Перинатал судлал ба эмгэг судлал	8 д/хоног	Амбулатори Эрсдэлтэй жирэмсэнг эмчлэх тасаг Удам зүйн кабинет
2	Үйл онош зүй	8 д/хоног	Дүрс оношилгооны кабинет Эмэгтэйчүүдийн амбулатори
3	Эрхтэн тогтолцооны эмгэг ба жирэмсэн	8 д/хоног	Амбулатори Эрсдэлтэй жирэмсэнг эмчлэх тасаг
4	Жирэмсэнтэй холбоотой эмгэг	8 д/хоног	Амбулатори Эрсдэлтэй жирэмсэнг эмчлэх тасаг
5	Эрүүл эх барих	6 д/хоног	Төрөх тасаг
6	Эмгэг эх барих	10 д/хоног	Төрөх тасаг
7	Нярай судлал	4 д/хоног	Нярайн тасаг

8	Эх барих эмэгтэйчүүдийн мэдээгүйжүүлэг, Яаралтай тусламж болон эрчимт эмчилгээ	8 д/хоног	Хүлээн авах ЯТ-ийн тасаг Эрчимт эмчилгээ мэдээгүйжүүлгийн тасаг
9	Эмэгтэйчүүдийн эмгэг	8 д/хоног	Эмэгтэйчүүдийн тасаг, Амбулаторийн тасаг Өсвөр үеийн клиник
10	Бэлгийн болон Нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд	4 д/хоног	Амбулатори
11	Эмэгтэйчүүдийн мэс засал	8 д/хоног	Эмэгтэйчүүдийн мэс заслын тасаг
12	Эмэгтэйчүүдийн хавдар судлал	4 д/хоног	Хавдар Судлалын Үндэсний Төв
13	Эмийн бус эмчилгээ	2 д/хоног	Уламжлалт эмчилгээний тасаг Нөхөн сэргээх эмчилгээний тасаг
14	Өсвөр үеийн эрүүл мэнд	2/хоног	Эх хүүхдийн эрүүл мэндийн үндэсний төвийн өсвөр үеийн кабинет
88 долоо хоног*			

**ТОЙРОЛТ -1. ПРЕНАТАЛ БА ПЕРИНАТАЛ СУДЛАЛ, ЭМГЭГ СУДЛАЛ
ROUND-1. PRE AND PERINATOLOGY**

Тойролтын агуулга:

1. Эмнэлэг, удамзүйн зөвөлгөө (Genetic Counseling)
2. Үр хөврөл бүрэлдэн тогтох (Formation of embryo)
3. Пренатал оношилгоо (Prenatal diagnostics)
4. Хромосомын эмгэг (Chromosomal disorders)- Q99.9
5. Удамшлын эмгэг (Genetic disorders)- Z15.89
6. Ихсийн эдийн шинжилгээ (Pathology of placenta)
7. Ургийн хэвийн өсөлт, хөгжил (Normal fetal development)
8. Ургийн өсөлт хөгжлийг үнэлэх (Assessment of fetal growth and development)
9. Ургийн эмчилгээ (Fetal treatment)
10. Ургийн бүтэлт (Fetal hypoxia) O68. 8
11. Ургийн халдвар (Fetal infection) P39.9
12. Амьгүй ураг (Still birth) Z37.2
13. Жирэмсэн үед эмийн бодисын хэрэглээ (Use of medicine during pregnancy)
14. Жирэмсний хяналт (Antenatal care)

**ТОЙРОЛТ-2. ҮЙЛ ОНОШ ЗҮЙ
ROUND 2. FUNCTIONAL DIAGNOSTICS**

Тойролтын агуулга:

1. Жирэмсний 1,2,3 дахь гурван сарын ургийн бүтцийг хэт авиан оношилгоо (Ultrasound diagnosis of fetal structure in the 1st, 2nd and 3rd trimesters of pregnancy)

2. Хэт авиагаар ургийн шингэнийг үнэлэх (Evaluation of amniotic fluid by ultrasound)
3. Хэт аваагаар ургийн жинг үнэлэх (Assessment of fetal weight by ultrasound)
4. Жирэмсний эрт үеийн цус алдалтын хэт авиан оношилгоо (Ultrasound diagnosis of early pregnancy bleeding)
5. Ихсийн хөгжил, эмгэг өөрчлөлтийг илрүүлэх хэт авиан оношилгоо (Ultrasound diagnosis of placental disorders and pathologic change)
6. Эмэгтэйчүүдийн дүрс оношилгоо: рентген, СТ, MRI гарах өөрчлөлтийг үнэлэх (Usage of of X-ray, CT, MRI in gynecology practice)
7. Гидротубаци (Hydrotubation)
8. Гистеросальпингографи (Hysterosalpingography)
9. Үтрээний дурандалт (Colposcopy)
10. Үтрээний наацын шинжилгээг үнэлэх (Vaginal smear)
11. Умайн хүзүүний эсийн шинжилгээг үнэлэх (Evaluation of Pap smear)
12. Эстрогены ханалтыг үнэлэх (Evaluation of estrogen sufficiency)
13. Ургийн бүтэлтийг үнэлэх (Evaluation of fetal hypoxia)
14. Нярайн эрт илрүүлэг (Early screening of new born)
15. Умай, умайн дайврын хэт авиан оношилгоо (Uterus and adnexal ultrasound)
16. Кардиотокографи (Cardiotocography)

**ТОЙРОЛТ – 3. ЭРХТЭН ТОГТОЛЦООНЫ ЭМГЭГ БА ЖИРЭМСЭН
ROUND – 3. ORGAN SYSTEM DISORDERS AND PREGNANCY**

Тойролтын агуулга:

1. Амьсгалын замын эмгэг ба жирэмсэн (Respiratory disease and pregnancy – O99.511)
2. Арьсны эмгэг ба жирэмсэн (Dermatological Disorders and pregnancy) O99. 7
3. БЗДХ ба жирэмсэн (STI and pregnancy) 023.599
4. Бодисын солилцооны эмгэг ба жирэмсэн (Metabolic disease and pregnancy- O99.280)
5. Бөөр шээс ялгаруулах тогтолцооны эмгэг ба жирэмсэн (Renal and Urinary Tract Disorders and pregnancy– O23)
6. Гэмтэл ба жирэмсэн (Injury and pregnancy – O9A.2)
7. Дотоод шүүрлийн эмгэг ба жирэмсэн Endocrine disease and pregnancy -099.280
8. Зүрх судасны эмгэг ба жирэмслэлт (Cadiac disease and pregnancy – 099.41)
9. Мэдрэлийн тогтолцооны өвчин ба жирэмсэн (Neurological disease and pregnancy – O99.350)
10. Сүрьеэ ба жирэмсэн (Tuberculosis and pregnancy – O98.01)
11. Сэтгэцийн эмгэг ба жирэмсэн (Psychiatric Disorders and pregnancy) F41
12. Таргалалт ба жирэмсэн (Obesity and pregnancy- O99.210)
13. Тромбоэмболийн эмгэг (Thromboembolic Disorders and pregnancy – Z82.49)
14. Реус сөрөг цус ба жирэмсэн (Rh negative in pregnancy Z67. 91)
15. Халдварт өвчин ба жирэмсэн (Infectious disease and pregnancy – O98.91)
16. Холбогч эдийн эмгэг ба жирэмсэн (Connective-Tissue Disorders and pregnancy)
17. Хоол боловсруулах замын эмгэг ба жирэмсэн (Gastrointestinal Disorders and pregnancy – O99.619)
18. Хорт зуршил ба жирэмсэн (Addiction and pregnancy- P04.4)

19. Хортой хавдар ба жирэмсэн (Cancer and pregnancy - 09A.119)
20. Цусны эмгэг ба жирэмсэн багадалт ба жирэмслэлт (Blood disorder, anemia and pregnancy – O99.119 , O99.01)
21. Чихрийн шижин ба жирэмсэн (Diabetes and pregnancy – O24)
22. Элэгний эмгэг, гепатоз ба жирэмсэн (Liver disease, hepatitis and pregnancy – k76.)

**ТОЙРОЛТ -4. ЖИРЭМСЭНТЭЙ ХОЛБООТОЙ ЭМГЭГ
ROUND 4. PREGNANCY RELATED DISORDERS**

Тойролтын агуулга:

1. Жирэмслэхээс өмнөх тусламж (Preconceptional care)
2. Зулбалт (Miscarriage – 003.9)
3. Умайн гадуурх жирэмсэн (Ectopic pregnancy – 000.9)
4. Жирэмсний бөөлжилт (Hyperemesis gravidarum- 021.0)
5. Дутуу төрөлт (Preterm delivery – 060.10)
6. Жирэмсэн үеийн даралт ихсэлт (Hypertension during pregnancy- 010.019)
7. Манас таталтын урьдал ба Манас таталт (Preeclampsia- O14.00 and Eclampsia)
8. Илүү тээлт (Postdate delivery)
9. Ихэр жирэмсэн (Twin pregnancy- 030.01)
10. Ихэс түрүүлэлт (Placenta previa- 044.3)
11. Ихэс ховхролт (Placental abruption- O45.9)
12. Ургийн өсөлт саарах (Intrauterine growth restriction- O36.5990)
13. Цулцан хураа (Hydatidiform mole – 001.1)

**ТОЙРОЛТ -5. ЭРҮҮЛ ЭХ БАРИХ
ROUND 5. NORMAL OBSTETRIC**

Тойролтын агуулга:

1. Эмэгтэйн нөхөн үржихүйн эрхтний анатоми, физиологи (Anatomy and physiology of female reproductive organs)
2. Жирэмслэлт, бие махбодод гарах физиологийн өөрчлөлт (Pregnancy, physiologic change during pregnancy)
3. Жирэмснийг оношлох (Diagnosis of pregnancy)
4. Жирэмсэн болон төрөх хугацааг тодорхойлох (Pregnancy and determination of delivery date)
5. Хэвийн төрөлтийн ойлголт (Concept of normal birth)
6. Арын болон өврийн янзтай дагз түрүүлэлтийн биомеханизм (Biomechanism of anterior and posterior occipital pronation)
7. Хэвийн төрөлт удирдах (Төрөлтийн 1,2,3-р үеийг удирдах) (Management of normal labor (1st, 2nd and 3rd stage of labor)
8. Партограмм хөтлөх (Partogram)
9. Төрсний дараах үед гарах физиологийн өөрчлөлтүүд (Postpartum physiological changes)
10. Төрсний дараах үеийг удирдах (Postpartum management)
11. Хөхний бүтэц, хөхөнд үүсэх өөрчлөлт (Breast structure and breast changes)

12. Төрсөн эхчүүдэд зөвлөгөө өгөх (Counseling for expectant mothers)

ТОЙРОЛТ -6. ЭМГЭГ ЭХ БАРИХ
ROUND 6. PATHOLOGICAL PREGNANCY

Тойролтын агуулга:

1. Амьсгалын эрхтний талаас гарах хүндрэл (Respiratory complications- o99.5)
2. Бөгс түрүүлэлт (Breech presentation – o32.1)
3. Дутуу төрөлт (Preaerm delivery 060.1)
4. Ихэс шигдэлт (Placenta accreta – o43.219)
5. Төрөх замд цус хурах (Hematoma in delivery root – o71.7)
6. Төрөх замын гэмтэл (Obstetric injury during delivery)
7. Төрөх үйл ажиллагааны гажуудал (Labor abnormality – o62.9)
8. Төрсний дараах сэтгэцийн хямрал (Postpartum depression-F53.0, O99. 34.)
9. Төрсний дараах үеийн хэвлийн гялтангийн үрэвсэл (Postpartum peritonitis- k65)
10. Төрсний дараах халууралт (Postpartum fever)
11. Төрсний дараах хожуу цус алдалт (Late postpartum bleeding- o72.2)
12. Төрсний дараах цус алдалт (Postpartum bleeding- o72)
13. Түргэн төрөлт (Precipitous labor 062.3)
14. Умайн хүзүүг төрөлтөнд бэлдэх, төрөлт сэдээх ба эрчимжүүлэх (Cervical ripening, induction and augmentation of labor – o61.0)
15. Ураг орчмын шингэний бүрхүүл цагаас эрт болон урьтаж гарах (Premature rupture of membranes PROM, PPR0M 042.10)
16. Ургийн буруу байрлал (Malposition- o64.9xx0)
17. Ургийн толгойн гэдийлттэй тавилт (fetal head extended presentation)
18. Ургийн толгойн зөв биш тавигдалт (Malpresentation- o32.9xx0)
19. Ургийн толгойн тэнхлэгийн бус тавилт (Asynclitism 064. 8)
20. Хориоамнионит (Chorioamnionitis -o41.1290)
21. Хөхний эмгэгүүд, мастит (Breast disease and mastitis -N61)
22. Хуурамч базлалт (false labor 047.9)
23. Эмнэлзүйн уйтан аарцаг (Cephalopelvic disproportion – o33.9)
24. Эх барихын цус алдалт (Obsteric bleeding- o67)

ТОЙРОЛТ -7. НЯРАЙ СУДЛАЛ
ROUND -7. NEONATOLOGY

Тойролтын агуулга:

1. Нярайн эрт үеийн нэн шаардлагатай тусламж үйлчилгээ (essential early newborn care (EENC))
2. Нярайн эрт илрүүлэг (Early neonatal screening)
3. Нярайн бүтэлт (Neonatal hypoxia) P84
4. Нярайн энцефалопати (Neonatal Encephalopathy) P91. 819
5. Нярайн тархинд цус харвах (Intraventricular Hemorrhage) P52.22
6. Тархины саажил (Cerebral Palsy) G80
7. Нярайн сэхээн амьдруулалт (Neonatal intensive care)

8. Нярайн шарлалт(Neonatal jaundice – P59.9)
9. Нярайн гипогликеми (Neonatal hypoglycemia -P70.4)
10. Нярайн халдвар, урьдчилан сэргийлэлт (Neonatal infection and prevention- P39.9)
11. Нярайн амьсгалын дистресс хам шинж (Respiratory Distress Syndrome p22.0)
12. Нярайн таталт (Seizure Disorders) P90
13. Нярайд зонхилон тохиолдох төрөлхийн гажгууд (Common congenital malformations in infants)

**ТОЙРОЛТ- 8. ЭХ БАРИХ, ЭМЭГТЭЙЧҮҮДИЙН МЭДЭЭГҮЙЖҮҮЛЭГ,
ЯАРАЛТАЙ ТУСЛАМЖ БОЛОН ЭРЧИМТ ЭМЧИЛГЭЭ
ROUND -8. OBSTETRIC GYNECOLOGICAL ANESTHESIOLOGY,
EMERGENCY CARE, INTENSIVE CARE**

Тойролтын агуулга:

1. Амилуулах суурь тусламж, эрэмбэлэн ангилалт (Basic Resuscitation and Primary Care)
2. Амилуулах лавшруулсан тусламж Advanced resuscitation care
3. Өвдөлт намдаалтын ерөнхий зарчим (Pain management)
4. Төрөлтийн өвдөлт намдаалт (Pain management during labor)
5. Эх барих, эмэгтэйчүүдийн мэс засал, ажилбаруудын үеийн мэдээгүйжүүлэлт (Anesthesia during obstetric and gynecological procedures and surgeries)
6. Манас таталтын тусламж (Management of eclampsia – o14.90 , o15.9)
7. HELLP хам шинж (HELLP syndrome – o14.20)
8. Эх барихын амь тэнссэн цус алдалт (Obstetric life-threatening bleeding)
9. Эх барихын цус бүлэгнэх тогтолцооны эмгэг (Coagulation disorder in obstetrics- D68.9)
10. Ихэс ховхрох (Placenta abruption)
11. Ихэс түрүүлэлт (Placenta prevea)
12. Эх барихын үжил, үжлийн дайрлага (Obstetric sepsis and septic shock - o85)
13. Эх барихын бүлэнт бөглөрөл (Obstetric thromboembolism- o88.2)
14. Бөөрний дутагдлын оношилгоо эмчилгээ (Renal insufficiency diagnostic and management)
15. Ураг орчмын шингэнээр бөглөрөл (Amniotic fluid embolism- o88.119)
16. Умай урвах (Uterine inversion-N85.5)
17. Умайн урагдал (Uterine rupture-o71.1)
18. Ургийн хүй унжих (Prolapse of the umbilical cord - o69)
19. Мөр тээглэх (Shoulder dystocia -o66.0)
20. Цагаан мөгөөрсөн хоолойд гуурс тавих (Endotracheal tube (ETT) insertion)
21. Мэс заслын дараах мэдээгүйжүүлэгийн хүндрэлийг оношлох (Diagnosis of complications of postoperative anesthesia)
22. Эх барихын шалтгаант бөөрний хурц дутагдал (Obstetric kidney failure)
23. Эх барихын практикт шингэн сэлбэх эмчилгээ (Obstetric hydration therapy)
24. Амьсгалын аппаратаар удирдахад суралцах (understanding of how to use breathing apparatus)

25. Хүчилтөрөгч өгөх, хүчилтөрөгч өтгөрүүлэгч аппарат ажиллуулах

ТОЙРОЛТ-9. ЭМЭГТЭЙЧҮҮДИЙН ЭМГЭГ
ROUND-9. GYNECOLOGICAL DISORDERS ROUND

Тойролтын агуулга:

1. Биений юмны мөчлөгийн хямрал (abnormal menstrual cycle N92.6)
2. Умайн эмгэг цус алдалт (Abnormal uterine bleeding – N93.9)
3. Биеийн юм өвдөлттэй ирэх (Dysmenorrhea- N94.6)
4. Биеийн юмгүйдэл (Amenorrhea-N91.2)
5. Нөхөн үржихүйн эрхтний бүтцийн эмгэг (Anatomical disorder of reproductive organs)
6. Эмэгтэйчүүдийн бэлэг эрхтний үрэвсэлт өвчнүүд (Genitourinary inflammatory disease -N73.9)
7. Бэлгийн замаар дамжих халдвар (Sexually Transmitted Infections A64)
8. Эмэгтэйчүүдийн мэдрэл -дотоод шүүрлийн хам шинжүүд (Neuroendocrine syndromes in gynecology N94.9)
9. Биеийн юмны өмнөх хам шинж (Premenstrual syndrome- N94.3)
10. Адреногенитал хам шинж (Adrenogenital syndrome E25.9)
11. Андроген дааврын ихсэлт (Hyperandrogenism-E26)
12. Өндгөвч уйланхайжих эмгэг (Polycystic ovarian syndrome -E28.2)
13. Гиперпролактинеми (Hyperprolactinemia-E22.1)
14. Үргүйдэл (Infertility -N97.9)
15. Эндометриоз (Endometriosis -N80.9)
16. Мастопати ба масталги (Masthopathy and mastalgia- N60.19)
17. Шээс задгайрах эмгэг (Urinary incontinence- N39.4)
18. Бэлэг эрхтний унжилт (Prolapse of genital organs -N81.9)

ТОЙРОЛТ-10. БЭЛГИЙН БОЛОН НӨХӨН ҮРЖИХҮЙН ЭРҮҮЛ МЭНД БА
ROUND -10. SEXUAL AND REPRODUCTIVE HEALTH AND ADOLESCENT HEALTH

Тойролтын агуулга:

1. НҮЭМ-ийн үндсэн ойлголт (Basics of reproductive health)
2. Гэр бүл төлөвлөлт (Family planning)
3. Жирэмслэхээс хамгаалах аргууд (Contraception)
4. Үр хөндөлтийн өмнөх ба дараах зөвлөгөө (Before and after consultation of abortion)
5. Үр хөндөлтийн хүндрэлийн үеийн тусламж (Care for the complication of abortion)
6. Эрэгтэйчүүдийн нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд (Andrology)
7. Цэвэршилтийн өмнөх болон цэвэршилт, түүний дараах үеийн тусламж (Premenopause, menopause, postmenopause care)
8. Цэвэршилтийн хам шинж (Menopause syndrome E28.31)

ТОЙРОЛТ-11. ЭМЭГТЭЙЧҮҮДИЙН МЭС ЗАСАЛ
ROUND-11. GYNECOLOGICAL OPERATIONS

Тойролтын агуулга:

1. Эмэгтэйчүүдийн мэс засалд өвчтөнг бэлтгэх (Preoperative preparation of patients for gynecologic operations)
2. Хэвлий нээх мэс заслын аргууд (Abdominal incision)
3. Өндгөвчний үүсвэр авах мэс засал (Surgeries of Ovarian mass)
4. Бэлгийн уруул, үтрээний хоргүй үүсвэрийн мэс засал (Surgeries of Benign mass of genital area and vagina)
5. Умайн хүзүүний эмгэгийн мэс засал (Surgeries of Cervical disease)
6. Умайн хоргүй хавдрын мэс засал эмчилгээ (Surgeries of cervical cancer)
7. Бага аарцгийн гялтангийн үрэвслийн мэс засал (Surgeries of Pelvic inflammatory disease- N73.9)
8. Хэвлийн гялтангийн үрэвсэл (Peritonitis -k65.9)
9. Аарцгийн ёроолын нөхөн сэргээх мэс засал (Reconstructive surgery of pelvic area)
10. Хөнөөл багатай мэс засал- (minimal invasive surgeries)
11. Мэс заслын дараах асаргаа (Post-operative care)

ТОЙРОЛТ-12. ЭМЭГТЭЙЧҮҮДИЙН ХАВДАР СУДЛАЛ ROUND-12. GYNECOLOGICAL ONCOLOGY

Тойролтын агуулга:

1. Эмэгтэйчүүдийн хавдрын эрт илрүүлэг (Early screenings of gynecological cancer)
2. Умайн хүзүүний өмөн, түүний урьдал суурь өвчнүүд (Cervical cancer and precancerous disease)
3. Хөхний өмөн (Breast cancer- C79.81)
4. Өндгөвчний өмөн (Ovarian cancer – C56.9)
5. Умайн их биеийн өмөн (Uterine cancer -C57.4)
6. Гадна бэлэг эрхтний хавдрын урьдал өвчин, оношилгоо, эмчилгээний зарчим (Genital cancer, precancerous disease diagnosis and treatment)

ТОЙРОЛТ-13. ЭМИЙН БУС ЭМЧИЛГЭЭ ROUND -13. NON MEDICAL TREATMENT

Тойролтын агуулга:

1. Эмийн бус эмчилгээний үндэс (Non-medical treatment)
2. Эмийн бус эмчилгээг нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламжид ашиглах (Use of non medical treatment in reproductive care)
3. Жирэмсний эмгэгийн үеийн уламжлалт эмийн бус эмчилгээний арга зүй (Traditional medicine in pregnancy)
4. Эмэгтэйчүүдийн үрэвсэлт эмгэгүүдийн үеийн эмийн бус эмчилгээ (Non medical treatment of gynecological inflammatory disease)
5. Эх барих эмэгтэйчүүдийн практикт хэрэглэх физик эмчилгээ (Physiotherapy in obstetrics)

ТОЙРОЛТ-14. ӨСВӨР ҮЕИЙН ЭРҮҮЛ МЭНД ROUND-4. ADOLESCENT HEALTH

Тойролтын агуулга:

1. Өсвөр үеийн тухай ойлголт, бие болон сэтгэхүйн физиологийн онцлогууд
2. Өсвөр үеийн нөхөн үржихүйн тулгамдсан асуудал (Problems during puberty-E30.9)
3. Өсвөр үеийн ээлтэй тусламж (Youth friendly care)
4. Охидын бэлгийн бойжилтын хямралууд, нөхөн үржихүйн тогтолцооны гаж хөгжлүүд (Female pubertal disorders and abnormal reproductive organ development)
5. Өсвөр үеийн жирэмслэхээс сэргийлэх аргууд
6. Өсвөр үеийнхэнд зөвлөгөө өгөх, бусад мэргэжилтэн, байгууллагатай холбох, хамтран ажиллах
7. Өсвөр үеийнхэнтэй ажиллах, харилцах арга барил
8. Өсвөр үеийнхэнд эрүүл мэндээ хамгаалах зан үйлийг нь дэмжин туслах

Загвар 1.

Ажлын байрны сургалт (On-the-Job Training)

Ажлын барны сургалтыг тойролт бүрийн агуулгын дагуу доорх чиглэл, давтамжаар хийнэ.

Аргачлал	Суралц агчийн тоо	Үргэлжлэх цаг, давтамж	Сургалт явагдах газар	Үйлчлүүлэгч/ Хэрэглэгдэ-хүүн	Хариуцах эзэн
Амбулаторийн үзлэг хийх	1	Хуваарийн дагуу Өдөр бүр 4 цаг	Үзлэгийн кабинет	Үйлчлүүлэгч	Эмнэл зүйн сургагч багш
Хяналтын тойрон үзлэг	2-5	1 цаг өдөр бүр	Тасагт	Үйлчлүүлэгч	Эмнэл зүйн сургагч багш
Сургалтын тойрон үзлэг хийх	<20	1 цаг 7 хоногт 1 удаа	Сургалтын танхим	Үйлчлүүлэгчийн мэдээлэл, өвчний түүх, Үзүүлэн, компьютер	Эмнэл зүйн сургагч багш
Мэс засалд, ажилбарт оролцох	1	1-3 цаг Өдөр бүр 1 мэс засал, ажилбар	Мэс засал, ажилбарын өрөө	Үйлчлүүлэгч	Эмнэл зүйн сургагч багш
Жирэмсэн, төрсний дараах хяналт хийх Оношилгооны үйлдэлд оролцох	1	Өдөр бүр 2 цаг Нэг өдөрт 2-с доошгүй тохиолдол	Амбулатори болон тасгийн ажилбарын өрөө	Жирэмсэн, төрсөн эх үйлчлүүлэгч, шаардлагат багаж хэрэгсэл	Эмнэл зүйн сургагч багш
Төрөлт удирдахад оролцох	1	Ажлын өдөр өдөр бүр нэгээс доошгүй төрөлт улирдахад оролцох	Төрөх өрөө	Үйлчлүүлэгч	Эмнэл зүйн сургагч багш
Гардан үйлдэл хийх	1-2	Тохиолдол байгаа үед	Тасаг	Үйлчлүүлэгч	Эмнэл

					зүйн сургагч багш
--	--	--	--	--	-------------------

Хяналтын тойрон үзлэг:

Хяналтын тойрон үзлэг гэдэг нь суралцагч эмч хэвтэн эмчлүүлж буй үйлчлүүлэгчийг үзэж эмнэл зүйн сургагч багшид /бусад эмч/ танилцуулах зорилготой хийгдэх ганцаарчилсан үзлэг. Үүний тулд суралцагч эмч нь урьдчилан бие даан өвчний түүх, сувилагчийн тэмдэглэлийг үзэж танилцан, үйлчлүүлэгчтэй уулзаж асуумж цуглуулж, эмнэл зүйн сургагч багшид /бусад эмч/ танилцуулахад бэлдэнэ. Танилцуулга хийхдээ хувь хүний мэдээллийг анхаарна. Танилцуулгыг сургалтын өрөө, танхим эсвэл үйлчлүүлэгчийн өрөөнөөс гадна хийх ба үйлчлүүлэгчийн орны дэргэдэх тойрон үзлэгийг эмнэл зүйн сургагч багштай /бусад эмч/ хамт хийнэ. Хяналтын тойрон үзлэгээр үйлчлүүлэгчээс асуумж авах үзлэг хийх аргад суралцана.

Сургалтын тойрон үзлэг:

Суралцагч эмч нь сургалтад тохиромжтой 1-2 үйлчлүүлэгчийг сонгон авч бусад оролцогчид /хамтран суралцагч эмч, эмнэл зүйн сургагч багш, бусад багш/ нарт үйлчлүүлэгчийн биеийн байдлыг танилцуулж, асуулт тавьж, хэлэлцүүлэг өрнүүлнэ. Үүний дараа үйлчлүүлэгчийн орны дэргэд үзлэг хийнэ. Хэлэлцүүлгийн явцад эмнэл зүйн таамаглал дэвшүүлэх, онош тавих зэрэгт суралцана. 1 тохиолдолд 30-60 минут зарцуулна.

Загвар 2.

Танхимын сургалт (Off-the Job Training)

Танхимын сургалтыг тойролт бүрийн агуулгын дагуу доорх чиглэл, давтамжаар хийнэ.

Аргачлал	Суралц агчийн тоо	Үргэлжлэх цаг, давтамж	Сургалт явагдах газар	Үйлчлүү лэгч/ Хэрэглэгдэхүүн	Удирдагч, хамтрагч
Бие даалт	1	Өдөр тутам	Гэрээр, номын сан	Ном, интернет орчин	Эмнэлзүйн сургагч багш
Лекц	>15	2 цаг 7 хоногт 2 удаа /хуваарийн дагуу/	Сургалтын анги, танхим	Үзүүлэн, компьютер	Эмнэлзүйн сургагч багш
Семинар	5 хүртэл	1 цаг 14 хоногт 1 удаа /хуваарийн дагуу/	Сургалтын анги, танхим	эмнэл зүйн тохиолдол, компьютер үзүүлэн, муляж	Эмнэлзүйн сургагч багш
Журнал клуб	15 хүртэл	1 цаг 14 хоногт 1 удаа /хуваарийн дагуу/	Сургалтын анги, танхим	Үзүүлэн, эрдэм шинжилгээ-ний өгүүлэл	Ахлах дамжааны резидент эмч
Өглөөний хэлэлцүүлэг	20 хүртэл	10 мин Өдөр бүр	Сургалтын анги, танхим	Ном, интернет орчин	Чанарын албаны дарга
Симуляци /дуураймал орчин/	5 хүртэл	1 цаг 14 хоногт 1 удаа	Ур чадварын өрөө	Хамтран суралцагч эмч, манекин	Эмнэлзүйн сургагч багш

Үйл ажиллагааны хуваарь

Тойролт бүрийн агуулгын дагуу доорх чиглэл, давтамжаар үйл ажиллагаа явуулна.

Цаг	Даваа	Мягмар	Лхагва	Пүрэв	Баасан
08:20-08:30	Өглөөний хэлэлцүүлэг	Өглөөний хэлэлцүүлэг	Өглөөний хэлэлцүүлэг	Өглөөний хэлэлцүүлэг	Өглөөний хэлэлцүүлэг
08:40-09:10	Ганцаарчилсан үзлэг	Ганцаарчилсан үзлэг	Ганцаарчилсан үзлэг	Ганцаарчилсан үзлэг	Ганцаарчилсан үзлэг
09:10-09:40	Хяналтын тойрон үзлэг	Хяналтын тойрон үзлэг	Хяналтын тойрон үзлэг	Хяналтын тойрон үзлэг	Хяналтын тойрон үзлэг
09:40-13:00	Гардан үйлдэлд оролцох	Гардан үйлдэлд оролцох	Гардан үйлдэлд оролцох	Гардан үйлдэлд оролцох	Гардан үйлдэлд оролцох
13:00-14:00	Цайны цаг				
14:00- 15:00	Гардан үйлдэл хийх	Сургалтын тойрон үзлэг	Гардан үйлдэл хийх	Гардан үйлдэл хийх	Гардан үйлдэл хийх
15:00-16:20	Дадлага	Симуляци /дуураймал орчин/	Лекц, семинар	Дадлага	Журнал клуб

ДОЛОО. ҮНЭЛГЭЭ, ЭРГЭН ЗӨВЛӨГӨӨ**7.1 Суралцагч эмч ба хариуцагч**

Сургалтын 2 жилийн хугацаанд суралцагч эмч бүрт хэрхэн ахин дэвшиж байгаа, хэрхэн сайжруулах тухай эргэн зөвлөгөө өгөх, суралцагч эмчийн хувийн төлөвлөгөөний талаар зөвлөлдөх, тэднийг хариуцан ажиллах хүн цаашид “хариуцагч” гэх-ийг оноож хуваарилна. Суралцагч эмч нь сургалт эхлэх үед хариуцагчтай уулзах ба цаашид улирал тутамд 1 удаа уулзаж ярилцан, үнэлгээтэй танилцаж, эргэн зөвлөгөө авна.

7.2 Суралцагч эмч ба эмнэлзүйн сургагч багш

- 7.2.1** Суралцагч эмчийг тойролт бүрт сургалт удирдах эмнэл зүйн сургагч багшид оноож хуваарилна.
- 7.2.2** Суралцагч эмч тухайн тойролт эхлэхээс өмнө эмнэл зүйн сургагч багштай уулзаж, тойролтын хугацаанд тавьсан зорилтоо ярилцана. танилцуулна
- 7.2.3** Суралцагч эмч нь тойролтын явцад тавьсан зорилтод хүрэхийн тулд хүрэхэд шаардлагатай нөхцөл байдал, тусламжийг мэдэгдэнэ. дутагдаж байгаа зүйл, түүнийг нөхөхөд хэрэгцээтэй байгаа зүйлийн тухай эмнэл зүйн сургагч багштай ярилцана.
- 7.2.4** Суралцагч эмч нь тойролт дуусахад эмнэл зүйн сургагч багштай ярилцлага хийж, сургалттай холбоотой асуудлаар заавар, зөвлөгөө авна.

7.3 Үнэлгээний арга**7.3.1 Төгсөлтийн шалгалт**

“Эх барих, эмэгтэйчүүд судлал”-ын сургалтын төгсөлтийн шалгалт өгнө. Шалгалтад тэнцсэн тохиолдолд “Эх барих, эмэгтэйчүүдийн эмч”-ийн үндсэн мэргэшлийн үнэмлэх олгоно.

7.3.2 Ажлын байранд суурилсан үнэлгээ

360 хэмийн үнэлгээ:

Суралцагч эмчийн мэргэжлийн байх болон зохион байгуулагч, манлайлагч байх зэргийг үнэлэхэд хэрэглэнэ. 1 жилийн сургалтын дунд үе болон төгсөх үед хийнэ. Тойролтыг удирдсан эмнэл зүйн сургагч багш, сувилахуйн мэргэжилтэн, тухайн тасаг, нэгжийн хамтран ажилласан эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэн, үйлчлүүлэгч зэрэг нийт 5 хүн тус тусдаа үнэлнэ. Үнэлгээ хийх хүнийг сургалтын албанаас сонгоно. Үнэлгээний дүнг суралцагч эмч болон хариуцагчид танилцуулж, үнэлгээнд үндэслэн эргэн зөвлөгөөг хариуцагчаас суралцагчид өгнө.

Mini-CEX/Эмнэл зүйн дасгал үнэлгээ:

Зайлшгүй таньж мэдэх 110 шинж тэмдгээс тойролт бүрт 5-аас доошгүй шинж тэмдгийг тус бүр 3-аас доошгүй удаа, нийт 15-аас доошгүй удаа үнэлгээ хийнэ. Өөр тойролтод ижил шинж тэмдгээр үнэлгээ хийсэн ч болно. Үнэлгээ хийх эмчийг эмнэл зүйн сургагч багш эсвэл тухайн тасаг, нэгжийн туршлагатай эмч нараас суралцагч эмч өөрөө сонгох ба тухайн сонгосон эмч шууд ажиглаж, үнэлгээ хийсний дараа үр дүнг суралцагч эмчид танилцуулж, цаашид хэрхэн сайжруулах зөвлөгөөг заавал өгнө.

Гардан үйлдлийн үр чадварын шууд ажиглалт /DOPS/:

Зайлшгүй сурах 68 гардан үйлдлээс 70-аас доошгүйг хийж чаддаг болсныг эмнэл зүйн сургагч багш нотолж, баталгаа өгөх хүртэл давтан үнэлгээ хийнэ. Үнэлгээ хийх эмчийг эмнэл зүйн сургагч багш эсвэл тухайн тасаг, нэгжийн туршлагатай эмч нараас суралцагч эмч өөрөө сонгох ба тухайн сонгосон эмч шууд ажиглаж, үнэлгээ хийсний дараа үр дүнг суралцагч эмчид танилцуулж, цаашид хэрхэн сайжруулах зөвлөгөөг заавал өгнө.

Портфолио үнэлгээ:

Суралцагч эмч нь сургалтын хугацаанд суралцсан лекц, амаржих газрын тусламж үйлчилгээний сургалтын үеэр эрүүл мэндийн сургалт, сурталчилгаа хийсэн материал зэрэг сургалттай холбоотой бусад бичиг баримтыг үр дүн болгож хадгална.

7.4 Үнэлгээний дүнг хянах

360-хэмийн үнэлгээний дүнг сургалтын алба хяналт тавьж, хадгална. Үнэлгээний дүнг зөвхөн суралцагч эмч, хариуцагчид танилцуулах ба бусадтай хуваалцахгүй байхын анхаарна.

MiniCEX болон DOPS үнэлгээний дүнг суралцагч эмч өөрөө хадгална.

Портфолиод үнэлгээ, эмнэл зүйн сургагч багштай зөвлөлдсөн асуудал, өгсөн зөвлөгөөг бичиж тэмдэглэн хадгална.

Суралцагч эмч нь тойролт бүрийн төгсгөлд MiniCEX болон DOPS үнэлгээний дүнг сургалтын албанд хүлээлгэн өгнө.

Сургалтын алба үнэлгээний дүнг сургалтын хяналтын зөвлөлд танилцуулах ба сургалтын төгсгөлд хариуцагчаас суралцагч эмчид зөвлөгөө өгнө.

7.5 Сургалтын төгсөлтийг шийдвэрлэх

7.5.1 Тойролт бүрд хийгдсэн MiniCEX болон DOPS үнэлгээний дүнг нэгтгэсний үндсэн дээр суралцагч эмчийг тухайн тойролтыг төгсгөх эсэх шийдвэрийг тухайн сургалтыг удирдаж буй эмнэлзүйн сургагч багш гаргаж, сургалтын албанд танилцуулна.

7.5.2 Сургалтын хяналтын зөвлөл нь тойролт бүрд хийгдсэн MiniCEX болон DOPS үнэлгээний дүн, суралцагчийн сургалтын ирц, зайлшгүй таньж мэдэж суралцах шинж тэмдэг, өвчний тохиолдол, гардан үйлдлийн тоог харгалзан сургалтын төгсөлтийн эцсийн шийдвэрийг гаргана. Шийдвэр гаргах шалгуур нь:

- Зайлшгүй сургалтад оролцсон байх өдрийн тоо буюу сургалтын ирц: Хөдөлмөрийн тухай хуульд заасан цалинтай амралтын өдрийн тоо, хүндэтгэх шалтгаантай авах амралтын өдрийн тоог оруулаад сургалтын хугацаанд авах амралтын өдрийн тоог сургалтын тойролт тус бүрийн нийт өдрийн 20%-аас хэтрүүлэхгүй байна. Сургалтын ирц хангалтгүй бол тухайн тасарсан сургалтын өдөр, агуулгыг нөхүүлнэ.
- Зайлшгүй туршлага хуримтлуулсан байх шаардлагатай өвчний тохиолдлын тоо нь:
 - Эх барих, эмэгтэйчүүд судлал тойролтоор 150 аас доошгүй удаа төрөлт удирдахад оролцсон байх шаардлагатай. Жирэмсний хяналт, төрсний дараах үзлэгийг тус бүр 200-аас доошгүй хийж, туршлага хуримтлуулсан байна.
 - Зайлшгүй суралцах 68 гардан үйлдлээс 1 жилийн турш 40-өөс доошгүйг хийж гүйцэтгэн, туршлага хуримтлуулсан байна.

7.5.3 Тойролт бүрийн төгсгөлд эсвэл 2 жилийн сургалтын эцэст суралцагчийг төгсгөх боломжгүй гэсэн шийдвэр гарсан тохиолдолд шалтгаан, цаашид сургалтыг хэрхэн төгсгөх талаарх шийдвэр, зөвлөмжийг сургалтын алба болон хариуцагчаас тухайн суралцагч эмчид тайлбарлаж өгнө.

НАЙМ. ХЭРЭГЖҮҮЛЭЛТ (ХӨТӨЛБӨРИЙГ НЭВТРҮҮЛЭХ БА ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ)

8.1 Сургалтын хяналтын зөвлөл

8.1.1. Сургалтын албаны мэргэжилтэн, эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээний байгууллагын дарга, эх барих, эмэгтэйчүүдийн тасгийн хариуцагч, тухайн тойролтын сургалт хариуцагч, сувилахуйн албаны төлөөлөл, эмнэлгийн захиргааны албаны төлөөлөл, суралцагч эмчийн төлөөллөөс бүрдэнэ. Сургалтын хяналтын зөвлөл нь эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээний байгууллагын даргын шууд удирдлага дор ажиллана. Сургалтын хяналтын зөвлөл нь сар бүр хуралдана.

8.1.2. Сургалтын хяналтын зөвлөл нь суралцагч эмчийн сургалт, тулгарсан асуудалтай танилцах, суралцагч эмчтэй холбоотой бүх асуудлыг ярилцаж, шийдвэрлэх арга замыг судалдаг бүтэц байна.

8.1.3. Сургалтын хяналтын зөвлөлийн гишүүд нь сургалтыг илүү сайжруулахын тулд өөрийн мэдлэг, боловсролоо дээшлүүлэхийг зорьж ажиллана.

8.2 Хөтөлбөрийн хяналт

8.2.1 Сургалтын алба хөтөлбөрт хяналт хийнэ.

8.2.2 Хөтөлбөр хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай сургалтын төлөвлөгөө гаргах, эмнэл зүйн сургагч багшид чиглэсэн сургалт, суралцагч эмчийн нийгмийн асуудалд дэмжлэг үзүүлэх, шаардагдах санхүүжилтийг төсөвт тусгах зэргийг сургалтын алба хариуцна.

8.2.3 Хөтөлбөрт нэмэлт өөрчлөлт хийх шаардлагатай тохиолдолд сургалтын хяналтын зөвлөлөөр хэлэлцүүлэн, өөрчлөлт хийнэ. Энэ тухай Эрүүл мэндийн хөгжлийн төвд албан бичгээр ажлын 10 хоногт багтаан мэдэгдэнэ.

Хавсралт 1

360 ХЭМИЙН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ХУУДАС

Суралцагч эмчийн нэр _____

Үнэлгээ хийгч: Эмнэл зүйн сургагч багш ЭБЭ эмч Эх баригч сургалтын алба
үйлчлүүлэгч

Суралцагч эмчийг ажигласны үндсэн дээр, бусдаас сонссон, мэдсэн зүйл дээр бус, суралцагч эмчийн зан үйлийг хэр давтамжтай байсныг өөрийнхөө ажигласнаар оноо тавина уу.

☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Үнэлэх боломжгүй	Ховор /≤19%/	Заримдаа /20-49%/	Ихэнхдээ /50-79, /	Бараг бүгд /≥80%/

Үйлчлүүлэгч/гэр бүлийн хувийн асуудлыг хүндэтгэдэг/	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Эмнэлгийн анхан шатны бичиг баримтын бүрэн гүйцэт, гаргацтай, цаг хугацаанд нь хөтөлдөг.	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Үйлчлүүлэгчдийн эрүүл мэндийн асуудалд сэтгэл гаргаж тусламж үзүүлдэг.	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Үйлчлүүлэгчийг хүндэтгэж, дэмжин зөв шийдвэрийг гаргахад хичээн зүтгэл гаргадаг.	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Хувь хүний онцлогийг харгалзан үйлчлүүлэгчийг хүндэтгэн эмчилгээ зөвлөгөө өгдөг.	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Өөрийн эмнэл зүйн ур чадварын дээшлүүлэхийн тулд сургалт болон бусад боломжийг алдалгүй ашигладаг.	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Онолын мэдлэгээ дээшлүүлэхийн тулд бие даан суралцдаг.	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Бусад эмнэлгийн мэргэжилтэнтэй баг болж хамтран ажиллах чадвартай	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Эмнэлэг доторх бусад эмнэлгийн мэргэжилтэнүүдтэй хамтран ажилладаг.	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4

Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээнд зохион байгуулах, манлайлах үүрэгтэй оролцдог.	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Эмнэлэгийн дотоод үйл зохион байгуулах, манлайлах үүрэгтэйг ухамсарладаг.	☐ NA	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4

1 эсвэл 4 оноо тавьсан бол тухайн асуултын дагуу саналаа бичнэ үү.

Хавсралт 2

ЭМНЭЛЗҮЙН УР ЧАДВАРЫН ҮНЭЛГЭЭ (MINI-CEX)

Энэхүү үнэлгээ нь эмнэл зүйн үзлэг хийх үед суралцагчийн ур чадвар, бодит үзлэг хийх ур чадвар, эмнэл зүйн сэтгэлгээ, асуудал шийдвэрлэх чадвар, зөвлөгөө өгөх, зохион байгуулах зэрэг цогц чадамжийг нэгэн зэрэг үнэлдэг 9 онооны системээр үнэлдэг арга юм. Үүнд:

- 1-3 оноо нь хангалтгүй
- 4-6 оноо нь хангалттай
- 7-9 оноо нь хангалттай маш сайн

ҮНЭЛГЭЭНИЙ ЗАГВАР ХУУДАС (MINI-CEX)

Шалгалт авсан:.....он.....сар.....өдөр Шалгагчийн нэр:.....

Шалгуулагчийн нэр:..... овог..... нэр

Шалгалт авсан орчин (доогуур нь зур): тасагт, амбулаторид, стандарт өвчтөн,

Үйлчлүүлэгчийн нас..... Хүйс: эр\эм (доогуур нь зур) Үзлэг (доогуур зур): анх, давтан

Үйлчлүүлэгчийн биеийн байдал (доогуур нь зур): хүнд, дунд зэрэг, хөнгөн

Шалгалтын зорилго:.....

1. Асуумж авах ур чадвар (ажиглагдаагүй бол 0 оноо)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
хангалтгүй			хангалттай			маш сайн		
2. Бодит үзлэг хийх чадвар (ажиглагдаагүй бол 0 оноо)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
хангалтгүй			хангалттай			маш сайн		
3. Эмнэлзүйн оношилгоо, асуудал шийдвэрлэх чадвар (ажиглагдаагүй бол 0 оноо)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Хангалтгүй			хангалттай			маш сайн		
4. Зөвлөгөө өгөх ур чадвар (ажиглагдаагүй бол 0 оноо)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Хангалтгүй			хангалттай			маш сайн		
- 2 Үр дүнтэй зохион байгуулах ур чадвар (ажиглагдаагүй бол 0 оноо)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Хангалтгүй			хангалттай			маш сайн		
- 3 Үйлчлүүлэгчид тавьж буй анхаарал, хүнлэг байдал (ажиглагдаагүй бол 0 оноо)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Хангалтгүй
хангалттай
маш сайн

4 Ерөнхий эмнэлзүйн ур чадвар (ажиглагдаагүй бол 0 оноо)

1
2
3
4
5
6
7
8
9

Хангалтгүй
хангалттай
маш сайн

Шалгагч багшийн зүгээс Mini-CEX үнэлгээнд өгөх сэтгэл ханамж:

(1-9 оноог өгнө)

Шалгуулагчийн зүгээс Mini-CEX үнэлгээнд өгөх сэтгэл ханамж:

(1-9 оноог өгнө)

Хавсралт 3

ГАРДАН ҮЙЛДЛИЙН УР ЧАДВАРЫН ШУУД АЖИГЛАЛТ

/DOPS/ -ЫН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ХУУДАС

Он, сар, өдөр _____

Суралцагч эмчийн нэр: _____ Үнэлгээ хийгч эмчийн нэр: _____

Сургалт эрхлэх байгууллага _____ Тасаг _____

Гардан үйлдэл:

Одоо хүртэл суралцагч эмчийн тухайн гардан үйлдлийг хийсэн тоо _____

Үнэлгээ	Хангалтгүй	Завсрын	Хангалттай	Ажиглагдаагүй/ үнэлэх боломжгүй
Хийх гэж буй үйлдлээ үйлчлүүлэгчид тайлбарладаг, үйлчлүүлэгчээс зөвшөөрөл авдаг.				
Гардан үйлдэл хийх бэлтгэлийг зохистой хийдэг.				
Халдваргүйжүүлэх үйлдлийг гүйцэтгэдэг, багаж хэрэгслийг аюулгүй хэрэглэдэг.				
Арга барилыг чадварлаг гүйцэтгэдэг.				
Өөрийн чадахгүй үйлдлийг ойлгож, шаардлагатай үед тусламж дууддаг.				
Багаж хэрэгсэл, материалыг цэвэрлэдэг.				
Шаардлагатай бичиг баримтыг гүйцэт бичдэг.				
Гардан үйлдлийг хийх ерөнхий чадвар				

Зөвлөмж:

Сайн тал:

Сайжруулах тал:

Бусад санал:

Сайжруулахын тулд зөвшилцөж, биелүүлэх үйлдэл:

Үнэлгээ хийсэн эмчийн гарын үсэг: _____ /

/

Суралцагч эмчийн гарын үсэг: _____ /

/

**ЭХ БАРИХ, ЭМЭГТЭЙЧҮҮДИЙН СУРГАЛТАД АШИГЛАГДАХ НОМ ЗҮЙ
ХУУЛЬ, ТУШААЛУУД:**

1. МУ-ын Эрүүл мэндийн тухай хууль 2011.05.05
2. ЭМС-ын 2014 оны 05 сарын 16-ны өдрийн № 163 тоот “Эмгэг судлалын шинжилгээ хийх журам батлах тухай” тушаал
3. ЭМС-ын 2020 оны 12 сарын 20-ны өдрийн № 318 тоот “Жирэмсэн болон төрсний дараах үед үзүүлэх тусламж үйлчилгээний журам” тушаал
4. ЭМС-ын “Чанарын албаны дүрэн батлах тухай ” 2012.01.17 №25
5. ЭМС-ын 2020 оны 06 сарын 30 ны А364 тоот Охидод эрүүл мэндийн өвөрмөц тусламж үйлчилгээ үзүүлэх ба Өсвөр насны жирэмсэнд эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэх журам Резидент эмчийн ажиллах үлгэрчилсэн журам
6. ЭМС-ын “ Чанарын албаны удирдамж, загвар батлах тухай” 2012.08.07 № 274
7. ЭМС-ын 2019 оны 11 сарын 22 ны А/518 тоот Кесар мэс заслаар төрүүлэх эмнэлзүйн заавар
8. ЭМС-ын “ Эхийн эндэгдэл ноцтой хүндрэл бүртгэх тухай” 2012.07.05.06 №244
9. ЭМС-ын 2014 оны 05 сарын 05-ны өдрийн № 148 тоот “Үр хөндөлтийг зохицуулах журмыг батлах тухай” тушаал
10. ЭМС-ын 2019 оны 09 сарын 04-ны өдрийн А/406 тоот “Эмнэлгийн мэргэжилтний ёс зүйн дүрэм ” тушаал
11. ЭМС-ын 2021 оны 03 сарын 27 ны А/137 тоот “Эмэгтэйчүүдийн эмгэгийн үед хийгдэх мэс заслын заавар”
12. ЭМС-ын 2017 оны 10 сарын 17 ны А/399 тоот Өсвөр үеийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг сайжруулах арга хэмжээ”
13. ЭМС-ын 2019 оны 08 сарын 15 ны А/387 “Үр хөндөлтийг зохицуулах журам” тушаал
14. ЭМС-ын 2017 оны 08 сарын 23 ны А/305 БЗДХ, ХДХВ, ДОХын халдварын үед үзүүлэх тусламж
15. ЭМС-ын 2022 оны 02 сарын 10 ны А/77 Бөөр шээсний замын халдварын оношилгоо эмчилгээний заавар
16. ЭМС-ын 2019 оны 06 сарын 21 ны А/293 “Эмнэлгийн яаралтай тусламж үзүүлэх үлгэрчилсэн журам”
17. ЭМС-ын 2020 оны 12 сарын 31 ны А/641 Умайн хүзүүний хорт хавдрын цогц хяналтын заавар

МОНГОЛ УЛСЫН СТАНДАРТУУД:

ЭМНЭЛГИЙН ТУСЛАМЖИЙН ТЕХНОЛОГИ

11.020 Эрүүл мэндийн шинжлэх ухаан ба эмнэлгийн тусламжийн нийтлэг асуудал

1. MNS 4621 : 2008 Эмчилгээ, оношилгооны түгээмэл үйлдлийн стандарт
2. MNS 6201:2010 Амаржих газрын бүтэц, үйл ажиллагаа /38 х/
3. MNS 5488:2019 Үр хөндөлтийн тусламж үйлчилгээ /10 х/
4. MNS 5349-8:2003 Вируст гепатит В өвчний оношилгоо, эмчилгээ /3 х/
5. MNS 5349-7 : 2003 Вируст гепатит А өвчний оношилгоо, эмчилгээ /
6. MNS 5349-9 : 2003 Вируст гепатит С өвчний оношилгоо, эмчилгээ
7. MNS 5349-12:2003 Уушгины сүрьеэ өвчний оношилгоо, эмчилгээ /9 х/
8. MNS 5349-13:2003 Уушгины бус сүрьеэ өвчний оношилгоо, эмчилгээ /5 х/
9. MNS 5349-51:2003 Тэмбүү өвчний оношилгоо, эмчилгээ /9
10. MNS 5349-52:2003 Заг хүйтэн өвчний оношилгоо, эмчилгээ
11. MNS 5349-53: 2003 Хламид өвчний оношилгоо, эмчилгээ /4 х/
12. MNS 5349-54:2003 Трихомониаз өвчний оношилгоо, эмчилгээ /2 х/
13. MNS 5349-56:2003 Эмнэлэгтэй холбоотой халдвар өвчний оношилгоо, эмчилгээ
14. MNS 5356:2004 Төвөнхийн эмгэгийн дурангийн оношилгоо, эмчилгээ /4 х/
15. MNS 5376:2014Эмийн жорын маягт, жор бичилт /9 х/
16. MNS 5377:2004 Цогцосын шинжилгээний арга эмгэг судлалын оношийн бүтэц /15 х/
17. MNS 5665-5:2006 Мухар олгойн цочмог үрэвслийн оношилгоо, эмчилгээ
18. MNS 5665-6:2006 Хэвлийн гялтангийн түгээмэл үрэвсэлийн оношилгоо, эмчилгээ
19. MNS 5665-7:2006 Гэдэсний түгжрэлийн оношилгоо, эмчилгээ
20. MNS 5749 : 2007 Гуурсан хоолой дурандах шинжилгээ /3 х/
21. MNS 5855-1:2010 Өндгөвчийн хорт хавдрын оношилгоо, эмчилгээ
22. MNS 5764:2007 Цэвэршилтийн хам шинжийн оношилгоо, эмчилгээ /7 х/
23. MNS 5855-2:2011 Умайн хүзүүний өмөнгийн эрт илрүүлэлт, оношилгоо, эмчилгээ, хяналт /7 х/
24. MNS 5855-3:2008 Гадна бэлэг эрхтний хорт хавдрын оношилгоо, эмчилгээ /6 х/
25. MNS 5855-4:2010 Умайн их биеийн хорт хавдрын оношилгоо, эмчилгээ
26. MNS 5837:2011 Насанд хүрэгсдийн артерийн гипертензийн оношилгоо, эмчилгээ /9 х/
27. MNS 5855-5:2008 Үтрээний хавтгай хучуур ба булчирхайлаг эдээс гаралтай хорт хавдрын оношилгоо, эмчилгээ /6 х/
28. MNS 5855-6:2008 Хориокарциномийн оношилгоо эмчилгээ /5 х/
29. MNS 5861:2011 Хөхний өмөнгийн эрт илрүүлэлт, оношилгоо, эмчилгээ, хяналт /8 х/
30. MNS 5979-3:2009 Эгэмний хугарлын оношилгоо, эмчилгээ /3 х/
31. MNS 6104 :2010 Шокийн оношилгоо, эмчилгээ /6 х/
32. MNS 6106 :2010 Ухаангүй байдлыг ялгах оношилгоо, яаралтай тусламж
33. MNS 6129 :2010 Эсийн шинжилгээнд наац бэлтгэх арга /2 х/
34. MNS 6130 :2010 Эсийн шинжилгээнд наац будах арга /4 х/
35. MNS 6188:2010 Амаржих газрын бүтэц, үйл ажиллагаа /38 х/
36. MNS 6201 : 2010 Үгдэрсэн үжил, үжлийн шокийг оношлох, эмчлэх

37. MNS 6202 : 2010 Зохиомол амьсгал явуулах /8 х/
38. MNS 6204 : 2010 Нугасны хөндийн мэдээгүйжүүлэг /10 х/
39. MNS 6205 : 2010 Нугасны хатуу хальсны гадна хөндийн мэдээгүйжүүлэг
40. MNS 6206 : 2010 Цагаан мөгөөрсөн хоолойн гуурстай ерөнхий мэдээгүйжүүлэг /8 х/
41. MNS 6212 : 2010 Уушгины артерийн бүлэнт бөглөрлийн оношилгоо, эмчилгээ /5 х/
42. Нярайн стандартууд MNS 6320:2012, MNS 6321:2012, MNS 6322:2012 , MNS 6337:2012, MNS 6338:2012,
43. MNS 6392 : 2013 Эрүүл мэндийн байгууллагын орчны эрүүл ахуйн шаардлага /15 х/
44. MNS 6384-1 :2013 Зүрхний төрөлхийн гажиг, MNS 6384-2 :2013, MNS 6384-3 :2013, MNS 6384-4 :2013, MNS 6384-5 :2013, MNS 6384-6 :2013, MNS 6384-7 :2013, MNS 6384-8 :2013, MNS 6384-9 :2013 , MNS 6384-10 :2013 MNS 6384-11 :2013,
45. MNS 6385 :2013 Эмчлүүлэгчийн цагаан мөгөөрсөн хоолойд тавьсан гуурсыг цэвэрлэх арга /4 х/
46. MNS 6332:2012 Настны шээс задгайрах эмгэгийн оношилгоо, эмчилгээ

ЭМНЭЛЗҮЙН УДИРДАМЖ:

1. Жирэмслэлт, төрлөгийн хүндрэлийг удирдах арга зүй /ЭМС-ын № тоот тушаал/
2. Эх барихын зонхиолох тохиолдох эмгэгийн удирдамж 2019 он
3. Умайн хүзүүний өмөн-Урьдчилан сэргийлэлт, эрт илрүүлэлт, оношилгоо эмчилгээ, хяналт, хөнгөвчлөх тусламж эмнэл зүйн удирдамж /ЭМС-ын 2011 оны №168/
4. Зонхилон тохиолдох өвчний үе дэх цус, цусан бүтээгдэхүүний зохистой хэрэглээний удирдамж
5. Цус сэлбэлтийн анагаах ухаан дахь ийлдэс судлалын шинжилгээний зарчим
6. Нярайн асаргаа эмчилгээ клиникийн удирдамж
7. Нярайн эрт үеийн нэн шаардлагатай тусламж
8. Өвчний олон улсын ангилал 2 хэвлэл
9. Перинатал үеийн илрүүлэг, оношилгоо, ургийн зарим эмгэг

АШИГЛАХ НОМ

1. С.Амармандах. Эх барихын эмгэгийн шалтгаант судсанд түгмэл бүлэгнэх хамшинж, УБ-2010
2. С. Амармандах Эх барихын гаралтай үжил халдварын эмнэл зүйн удирдамж УБ 2015
1. Г. Мэндсайхан Эх барих судлалын хэт авиан онош зүй УБ 2015 он
2. Г. Мэндсайхан, Жирэмсний дутуу тээлт, 2016
3. Г.Мэндсайхан, Ургийн өсөлт саатах хам шинж, 2016
4. Г.Мэндсайхан, Эмэгтэй нөхөн үржихүйн эрхтний хавдар, 2016
5. Г.Мэндсайхан, Хүйн эмгэг, 2016
6. Г.Мэндсайхан, Умайн аденомиоз, 2016
7. Г.Мэндсайхан, Эмэгтэйн бага аарцгийн эрхтний үрэвсэлт өвчин, 2016
8. Т. Эрхэмбаатар, Г. Санждорж Эх барих эмэгтэйчүүдийн мэс засал УБ 2015
9. Т.Эрхэмбаатар, Э.Лхагва-Очир “Эх барихын тулгамдсан эмгэг” 2019

10. Т.Эрхэмбаатар, Э.Лхагва-Очир "Эх барих, эмэгтэйчүүд судлалын уйл оношзүй" УБ. 2007
11. Т.Эрхэмбаатар "Жирэмсэн үеийн эрхтэн тогтолцооны эмгэг" УБ 2020
12. Т.Эрхэмбаатар, Г.Мэндсайхан "Эмэгтэйчүүд судлалын хэт авиан оношзүй" УБ. 2021
13. С.Хишгээ, Б.Пагма . Дутуу тээлт дутуу төрөлтийн үеийн тусламж үйлчилгээ УБ2012
14. Т.Эрхэмбаатар, Ц.Үржиндэлгэр, Ш.Алтантуяа "Хэт авиан доплер шинжилгээ" УБ 2011
10. Гэр бүл төлөвлөлт 2018
11. С.Хишгээ, Ц.Үржиндэлгэр бусал. Амьгүй төрөлтөөс сэргийлэх тусламж үйлчилгээ 2016 он
15. Д.Гэрэлмаа "Нярай судлал" УБ.. 2003 он
16. Д.Гэрэлмаа ба бусад "Нярайг үзэж.шинжлэхүй" УБ.. 2004
17. Д. Гэрэлмаа "Бага жинтэй нярайд үзүүлэх тусламж" УБ., 2004

Гадаад ном

1. Акушерство национальное руководство. Под ред Э.К.Айламазян, Москва-2019
2. Гинекология национальное руководство, Под ред Э.К.Айламазян, Москва- 2019
3. Шехтман М.М. Экстрагинетальная патология и беременности. Москва-2017
4. Berek & Novak's "Gynecology" 2019
5. Williams obstetrics 25th edition-2018
6. Williams gynecology 4 th edition 2020
7. Creasy and Resnik's, Maternal-Fetal medicine. Principles and practice. 7th edition, 2014
8. Gallen Ultrasonography in obstetrics and Gynecology .2015

Вэб сайтын хаяг:

- www.obgyn.net
- www.acog.org/
- www.greenjournal.org
- www.medical-library.org/j_obg.thm
- www.clinicalobgyn.com/
- www.figo.org
- www.vnh.org/OBGYN/op-obgyn.html
- <https://www.uptodate.com/login>